

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-26>

УДК 658:65.012.8:339

Шира Тарас Богданович

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та маркетингу
у видавничо-поліграфічній справі,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3525-8883>

Вітик Богдан Мирославович

аспірант кафедри менеджменту та маркетингу
у видавничо-поліграфічній справі,
Національний університет «Львівська політехніка»

Taras Shyra, Bohdan Vityk

Lviv Polytechnic National University

**ТЕХНОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ
КАДРОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА:
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ****TECHNOLOGY OF PERSONNEL
SECURITY MANAGEMENT OF ENTERPRISES:
THEORETICAL BASICS**

Анотація. Розпочинаючи з 2019 року ситуація на ринку праці характеризується максимально високою динамікою та складністю прогнозування змін в пропозиції й попиті на робочу силу. Пандемія й військова агресія виступили в якості новітніх драйверів тих процесів, які були зумовлені технологічним поступом. В Україні дещо нижчими темпами відбувається роботизація й автоматизація, але обмеження фізичного контакту під час пандемії та необхідність залучення біженців й внутрішньо переміщених осіб до виконання робіт змінили вимоги до претендентів на робочі місця, коли цифрова грамотність розглядається не як перевага, а необхідний мінімум. Поточне домінування інтересів найманих працівників на ринку праці вимагає подальшого оновлення засад управління кадровою безпекою в умовах кожного підприємства, що можна здійснити шляхом розроблення й застосування відповідних технологій управління. В межах дослідження поставлено та виконано завдання стосовно створення теоретичного підґрунтя розроблення таких технологій. Результатом стало обґрунтування авторської позиції щодо змісту понять «технологія» та «технологія управління кадровою безпекою підприємства».

Ключові слова: технологія, технологія управління, кадрова безпека, підприємства, керуючий вплив, управлінське рішення.

Summary. Starting from 2019, the situation on the labor market is characterized by maximum dynamics and the difficulty of forecasting changes in labor supply and demand. The pandemic and military aggression acted as the latest drivers of those processes that were caused by technological progress. In Ukraine, robotics and automation are taking place at a slightly lower rate, but the limitation of physical contact during the pandemic and the need to involve refugees and internally displaced persons in the performance of work have changed the requirements for applicants for jobs, when digital literacy is not considered an advantage, but a necessary minimum. The current dominance of the interests of employees in the labor market requires further updating of the principles of personnel security management in the conditions of each enterprise, which can be implemented by developing and applying appropriate management technologies. The purpose of the study was defined as a generalization and critical review of existing developments in order to clarify the essence of the company's personnel security management technology. In order to form the theoretical basis of personnel security management of the enterprise, the following methods were applied: induction and deduction, comparison and systematization – in the study of the essential characteristics of the terms “technology” and “management technology”; synthesis and analysis – to clarify the nature of the influence of the main factors on the process of managing the company's personnel security; morphological analysis – to clarify the meaning of the term “enterprise personnel security management technology”; graphic – for visual presentation of theoretical and methodical material; abstract-

logical – for theoretical generalizations and research conclusions. It is substantiated that in modern conditions technology should be understood as a combination of informational, technical and human components, which determine the content and order of application of known methods, according to a previously complex and tested algorithm, in relation to the phasing of specific tasks to obtain the required result. It has been proven that the enterprise's personnel security management technology represents formalized knowledge regarding the cyclical sequence of procedures in the course of managerial influence on security objects, which is implemented within the scope of management functions based on the selection of optimal tools and the development of management decisions necessary to achieve the specified result.

Keywords: technology, management technology, personnel security, enterprises, management influence, management decision.

Постановка проблеми. Пандемія 2019–2021 рр. та в подальшому військова агресія загалом надали поштовх для осучаснення процесу управління підприємством, коли визначальним стало сприйняття людини не лише в якості одного із необхідних ресурсів, а ключової умови існування й розвитку бізнесу. Фактично, вказані фактори посилили результуючу боротьби за людські ресурси, яка раніше визначалася складною демографічною ситуацією та наростаючими темпами трудової міграції. Необхідним доповненням для цілісного сприйняття поточних умов взаємодії роботодавця й найманого працівника повинно стати те, що йдеться не про виконання завдань стосовно залучення необхідної кількості виконавців, а пріоритетне досягнення й підтримання якісних параметрів, серед яких домінує професійний та інтелектуальний рівень, який повинен покращуватися у відповідності до технологічного поступу та вищими темпами порівняно з конкурентами. Загалом викладені міркування доводять кардинальну зміну в системі управління кадровою безпекою, коли працівник уже не розглядається виключно як базове джерело загроз, а основа виживання, для чого обов'язковою є активність на ринку праці, тобто в ході пошуку нових претендентів на робочі місця із кращою конкурентною пропозицією, створення сприятливих умов через акліматизацію та самовдосконалення, надання належної уваги покращенню професійних здібностей та здобуття нових знань у відповідності до технічного рівня виробництва, застосування мотиваційних механізмів для збільшення продуктивності праці, підтримання стійкості й посилення лояльності. Обумовлене актуалізує важливість осучаснення технологій управління кадровою безпекою в умовах кожного підприємства, що доцільно розпочати із уточнення змісту базового поняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розроблення й результативного застосування технологій управління присвячені наукові розвідки таких дослідників як Ж. Андрійченко [6], А. Василенко [1], О. Гребешкова [2], Ю. Довгопола [6], С. Мочерний [3], О. Пальчук [4], І. Чмутова [5–6] та інші. В публікаціях назва-

них та інших вчених, використовуючи існуючі напрацювання щодо суті технології як етапності виконання дій для створення певного соціально необхідного продукту чи надання послуг задля задоволення потреб, мали місце спроби з'ясувати специфічні моменти технологій управління. Попри значні здобутки питання таких технологій в сфері забезпечення кадрової безпеки є недостатньо дослідженим.

Мета статті полягає в узагальненні та критичному розгляді існуючих напрацювань задля уточненні суті технології управління кадровою безпекою підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне сприйняття технології визначається змістовим поєднанням двох грецьких слів *techné* і *logos*, які сьогодні можна розглядати через «майстерність» й «вчення», тобто йдеться про знання стосовно досягнення чітко визначеної цілі. Практичне застосування технологія набула у виробничій сфері, коли мало місце розуміння необхідної сировини й матеріалів із наступною етапністю виконання дій для створення продукту, застосування якого забезпечить задоволення певних потреб широкого кола споживачів. Про технологію почали говорити в умовах переходу до серійного виробництва, коли були встановлені вимоги до ресурсної основи, кваліфікації виконавців й параметрів готової продукції із подальшим визначенням ціни. Безперечно, що таке сприйняття технології можна вважати доволі вузьким, зокрема через прив'язку до матеріального виробництва, але воно створило необхідну основу для розширення сфери застосування і сьогодні йдеться уже про загалом знання, які уможливають задоволення усіх існуючих потреб.

Термін «технологія управління» успадкував основні якості базового поняття «технологія», але й характеризується власною еволюцією, коли початковим стало ототожнення із виробничою технологією з наступним виокремленням специфічних процедур. Знаковим було обґрунтування змісту таких різновидів технології управління як «...цільова, процесна, командоутворююча, залучення працівників до процесу управління»

[6, с. 323], що в подальшому трансформувалося у максимально гнучку конструкцію, яка має прикладний характер із можливістю формування нових видів у відповідності до актуальних умов застосування. Встановлену етапність можна простежити і на основі групування присутніх в наукових публікаціях визначеннях технології управління, які не втрачають своєї актуальності, адже доводять комплексність й багатогранність поняття. Для прикладу, економічна енциклопедія передбачає тлумачення технології управління як «...поєднання, послідовність, взаємозв'язок організаційних, інформаційних, розрахунково-обчислювальних та інших операцій і процедур у процесі здійснення управлінських функцій» [3, с. 225], тобто акцент ставиться на деталізацію кожного етапу, який уможливує виконання управлінських функцій, за аналогією із послідовністю покрокового здійснення дій для обробки первинної сировини з наступним отриманням готового виробу. Аналогічне ототожнення прослідковується і в тих позиціях, які передбачають сприйняття технології управління як «...сукупності знань про способи та форми застосування системи управління підприємством у процесах управління» [4, с. 352]. Акцент на знаннях був актуальний у період тлумачення технології в матеріальному виробництві як надзвичайно цінного спадку, що передавався від майстра до його учнів задля збереження секретів, що забезпечувало їм постійний дохід та привілейоване положення в громаді. Ще одним свідченням прояву виробничих коренів у розумінні технології управління є намагання подати це поняття в ракурсі «...комплексу управлінських впливів» [2, с. 75], що відповідає характеру прикладення зусиль через знаряддя праці на певний об'єкт для отримання необхідного результату.

Наступна група поглядів відмінна врахуванням сформованого базису управління. Привертає увагу думка В. Василенка, який в основу ставить розроблення й виконання рішення, а відтак пропонує розуміти технологію управління як «...безперервний творчий процес підтримки сталого режиму функціонування системи шляхом прийняття й реалізації господарських рішень» [1, с. 237]. Загалом можна погодитися, що керуючий вплив здійснюється завдяки управлінським рішенням, а відтак ця складова є основою відповідної технології. Хоча звернення до первинної одиниці, оминаючи більш вагомий складові, вказує на обмежене, тобто вузьке, сприйняття. Зазначене стало причиною більшої кількості прихильників іншого підходу, де акцент робиться не на рішення, а функціях. Так, І. Чмутова, доводить необхідність сприйняття технології управління як «...цілеспрямованої, впорядкованої, скоор-

динованої сукупності управлінських процедур, які реалізуються в межах управлінських функцій і забезпечуються вибором доцільних інструментів і методів управління» [5, с. 72]. Фактично вказується, що технологія управління повинна передбачати виконання усіх функцій, послуговуючись найбільш доцільним переліком методів, що дають змогу виконати ряд необхідних процедур. У порівнянні із технологіями у виробничій сфері, технологія управління є більш складнішою, хоча б через те, що йдеться про максимальну варіативність цілей, нестабільність ресурсної основи, наявність необмеженої кількості альтернативних способів виконання і систематичної зміни середовища протікання усіх процесів.

Сьогодні наявні спроби узгодити охарактеризовані два підходи через наголос на необхідність здійснення функцій через процедуру обґрунтування, розроблення й здійснення управлінських рішень, що можливе на підставі виокремлення певних процедур та операцій (рис. 1).

Загалом зростає кількість прихильників максимальної гнучкості такої технології, коли початково формується асортимент усього можливого інструментарію, а далі відбувається відбір тих складових, тобто підходів методів, прийомів, ресурсного підґрунтя тощо, які дають змогу отримати необхідний результат. Позитивним моментом є відносна відсутність чітких меж, що дає змогу креативно підійти до вирішення кожної конкретної проблеми, але ця ж обставина дає результат за відповідного рівня суб'єкта управління. Загалом в графічному вигляді нами узагальнено базові підходи до розуміння технології управління із виділенням авторської позиції.

Авторське бачення технології управління кадровою безпекою враховують спільні характеристики усіх вище розглянутих підходів, але уже орієнтоване на специфіку забезпечення кадрової безпеки, посиляючись на обумовлений вплив актуальних на сьогодні факторів.

Висновки. У період післявоєнної відбудови можна очікувати наступну хвилю збурень на ринку праці, яка буде спричинена як міграційними процесами, так й пришвидшенням технологічного оновлення виробничої сфери, де цифрова грамотність виступатиме необхідним мінімумом, а перевагу отримуватимуть фахівці із спроможністю творчо вирішувати будь-які нові завдання.

Обґрунтовано авторське бачення технології управління кадровою безпекою підприємства, яке, за рахунок врахування сучасного сприйняття технології та технології управління, закладає основу для чіткого визначення етапності в ході реалізації керуючого впливу, що повинно стати завданням для подальших розвідок.

Рисунок 1 – Аспекти тлумачення поняття «технологія управління», сформовано автором, авторська позиція виділена

Список використаних джерел:

1. Василенко А.В. Менеджмент стійкого розвитку : монографія. Київ : ЦУЛ, 2005. 648 с.
2. Гребешкова О. Моделі й управлінські технології розвитку економічної організації: системний підхід. *Економіка і підприємництво*. 2007. № 19. С. 74–80.
3. Економічна енциклопедія: у трьох томах. / відп. ред. С. В. Мочерний. Київ: Видавничий центр «Академія». 2002. 864 с.
4. Пальчук О.В. Підходи до визначення поняття «технологія управління» діяльністю підприємства. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2011. Вип. 19. С. 349–355.
5. Чмутова І.М. Сутність технології управління та її ключові ознаки. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2014. Вип. 710–711. С. 70–75.
6. Чмутова І.М., Андрійченко Ж.О., Довгопола Ю.С. Еволюція та сучасні тенденції розвитку технології управління фінансово-економічними процесами. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 322–329.

References:

1. Vasylenko A. V. (2005) *Menedzhment stiikoho rozvytku* [Sustainable development management]. Kyiv : TsUL. (in Ukrainian)
2. Hrebeshkova O. M. (2007) *Modeli y upravlinski tekhnolohii rozvytku ekonomichnoi orhanizatsii: systemnyi pidkhid* [Models and management technologies for the development of economic organization: a systemic approach]. *Ekonomika i pidprijemnytstvo – Economics and Entrepreneurship*, no. 19, pp. 74–80.

3. Mochernyi S. V. (ed.) (2002) *Ekonomichna entsyklopediia* [Economic Encyclopedia]. Kyiv: Vydavnychi tsestr "Akademiia". (in Ukrainian)

4. Palchuk O. V. (2011) Pidkhody do vyznachennia poniattia "tekhnolohiia upravlinnia" diialnistiu pidpriemstva [Approaches to defining the concept of "management technology" of enterprise activities]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic Sciences*, vol. 19, pp. 349–355.

5. Chmutova I. M. (2014) Sutnist tekhnologii upravlinnia ta yii kliuchovi oznaky [The essence of management technology and its key features]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu – Scientific Bulletin of Chernivtsi University*, vol. 710–711, pp. 70–75.

6. Chmutova I. M., Andriichenko Zh. O., Dovhopola Yu. S. (2017) Evoliutsiia ta suchasni tendentsii rozvytku tekhnologii upravlinnia finansovo-ekonomichnymy protsesamy [Evolution and current trends in the development of financial and economic process management technology]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 11, pp. 322–329.

Стаття надійшла до редакції 05.12.2024